

Bitva u Jutska.

(Pokračování.)

Neštěstí však nepřišlo samo; téměř současně salva 3 ran „Von der Tannu“ zasáhla poslední loď britského šiku „Indefatigable“ a pronikla brněním patrně do muniční komory. Loď vyjela ihned z linie a začala se potápět, když tu nová salva dovršila její zkázu; v 16 hod. 05 minut zmizela loď pod hladinou se svými 1000 hlavami posádky.

Řekli jsme již, že německé střelivo bylo lepší než anglické, jež od bitvy u Doggerské výspy nebylo vyměněno; také boční pancíř „Indefatigable“ pocházející z r. 1909 byl příliš slabý (jen 20 cm), slabší než pancíř „V. der Tannu“ (25 cm). Mimo to v anglickém rozdělení palby nastala chyba: Beatty, maje přesilu 6 lodí proti 5 Hipperovým (Evan-Thomas s V. eskádrou dosud nebyl na dostřel) rozdělil palbu tak, aby první 2 anglické lodi „Lion“ a „Princess Royal“ postřelovaly současně admirálskou loď Hipperovu „Lützowa“, první to loď německé linie, a učinily ji tak co nejdříve boje neschopnou. Třetí loď britská „Queen Mary“ měla střílet na druhou loď německou „Derfflingera“; ale porozuměvši špatně Beattyovu signálu, nevzala si na mušku „Derfflingera“, nýbrž proti sobě stojícího „Seydlitze“, jakožto třetí loď německé linie. Tím se stalo, že „Derfflinger“ nebyl po celou první čtvrt hodinu boje vůbec postřelován a byl tedy ve své palbě nerušen; střílel i na „Princess Royal“ i na „Queen Mary“, již nad to postřeloval též „Seydlitz“. „Tiger“, čtvrtá loď anglická, rovněž nepochopil správně signálu a páčil tedy na čtvrtou loď německou,

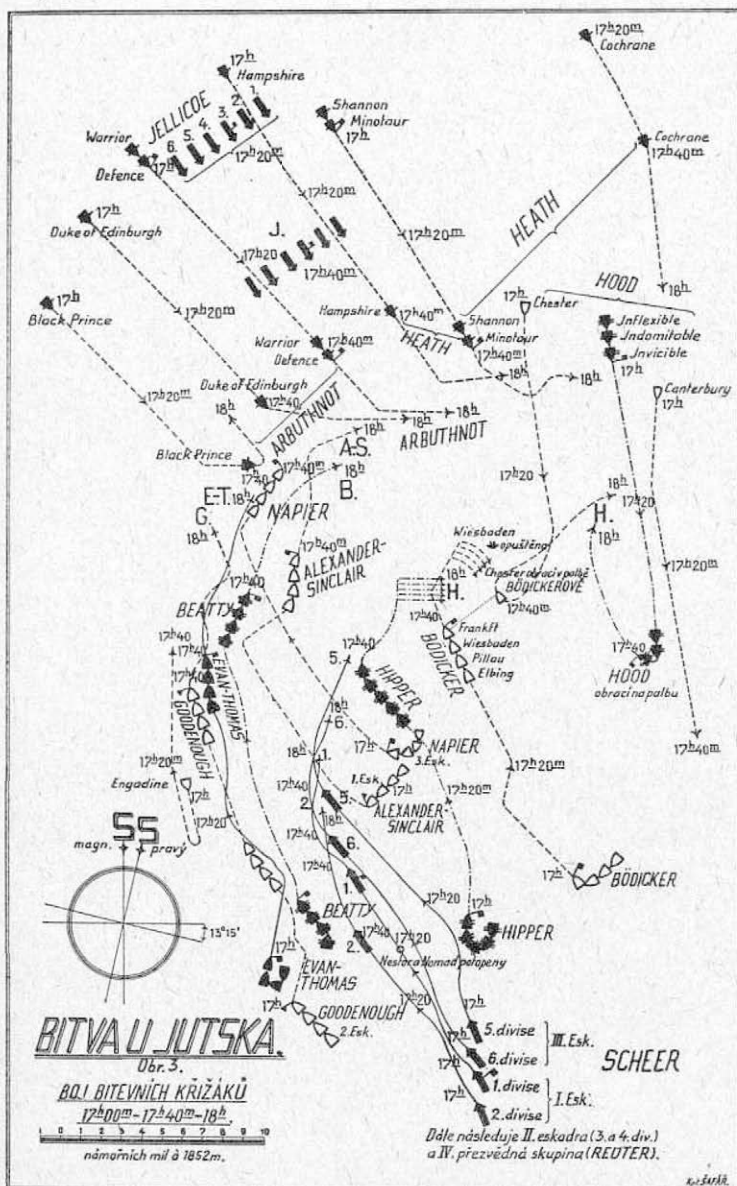
„Moltkea“, na niž měl pálití vlastně „New Zealand“, který vskutku také tak činil. Následkem tohoto nerovnoměrného rozdělení palby vzniklého nedorozuměním, snášela „Queen Mary“ více, než jí bylo zdrávo.

Beatty, jsa nyní ztenčen o jednu loď a trpě silně přesnou německou palbou, máje kromě toho stále ještě neuhašený požár na „Lionu“, byl nucen poněkud pootočiti na pravý bok, aby se dostal z nepřátelské palby a přinutil Němce znovu se zastřelovati. Po celou tu dobu Evan-Thomas byl mimo boj; zpozoroval zatím jen lehké německé křižáky, jež odehnal několika salvami na 18 km vypálenými; sleduje však směr plavby Beattyovy přiblížil se tak dalece, že v 16 h 5 m spatřil ponejprv Hipperovy bitevní křižáky a zároveň Beattyovu odbočku na jz. Přidal rychlosti a v minutě byl na dostřel; jeho velitelská loď „Barham“ spustila na 18 km na posledního Němce („v. d. Tanna“) a hned první salvy seděly. Jen špatné kvalité anglických zapalovačů a snad i trhavin mohli Němci děkovati, že „v. d. Tanna“ nestihl týž osud, jež připravil před 5 min. „Indefatigablu“. Ovšem „Barham“, jsa od Němců příliš vzdálen, musil střeliti s velikou elevací a tedy pod ostrým úhlem nárazu a činnost svislého německého pancíře se tím zvyšovala. V pěti minutách „Barham“ přenechal „v. d. Tanna“ „Valiantu“ a přeložil svou palbu na „Moltkea“, jenž rovněž ihned byl zasahován. Tím eskádra Evan-Thomasova, jež se po celou dobu boje vyznačovala nejpřesnější palbou, ulehčila konečně Beatty-mu, což se mohlo státi již o 20 minut dříve, kdyby byla bývala včas povolána.

Zatím však Hipper našel znovu správný dostřel a octl se opět v boji s Beattym. Následkem obratu, o němž jsme se zmínili, dostal se Evan-Thomas právě do směru kouře Beattyova a nemaje nadbytku rychlosti — stačil jen tak bitevním křižákům — nemohl se z tohoto nepříznivého postavení vzadu dostat. „Derfflinger“ nevidá „Liona“ zahaleného v dým, považoval patrně „Queen Mary“, zcela mu podobnou, za loď admirálskou, a počal prudce na ni pálití, spolu se „Seydlitzem“, který ji měl na mušce již dříve. Snad pro horší kvalitu anglického brnění, snad proto, že německé řízení palby bylo lepší než anglické, „Queen Mary“ nevydržela, jako předtím „Lützow“, soustřednou palbu dvou nepřátelských lodí na sebe déle než 5 minut; ač odpovídala s báječnou rychlostí na dvojité salvy svých protivníků, obdržela najednou v 16 h 26 m plnou salvu „Derfflingerovu“ a strašlivá explose roztrhla ji ve dvě. Zasypávajíce drobnými troskami „Tigra“ a „New Zealand“, které se řítily kolem ní vpřed, sjela v okamžení pod hladinu; z jejich 1266 mužů posádky se jich zachránilo jen 9.

Tento druhý (ve 20 min.) úspěch slabší Hipperovy eskádry nad Beattym nebyl přece jen věci pouhé náhody. Zmínil jsem se již o lepší kvalitě německých projektilů a o tom, že Angličané se z lekci Doggerské bitvy nepoučili, kdežto Němci ano. Ale i jiné konstruktivní vady anglických lodí tu spolupůsobily. U Němců obrněný pás sáhal až k výši horní paluby; u starších lodí anglických končil u paluby hlavní. Němci měli tedy hořejší část lodi chráněnu jednak bočním pancířem, jednak za ním se nalézající, vypuklou obrněnou palubou, takže střely tam narazivší musily projíti dvojím brněním, aby se dostaly do vnitřní lodi. Následkem nevhodných anglických zapalovačů praskaly střely však předčasně, takže obě vrstvy brnění téměř nikdy nebyly proráženy. Kromě toho tloušťky německých pancířů — nechci mluvit o jejich jakosti — byly větší než u lodí anglických téže

kategorie a téhož věku. Příčina toho byla jednak v tom, že Němci se už učili od Angličanů, jednak v tom, že anglická admirálita za tehdejšího chefkonstruktéra Sira Philipa Wattse byla ovládána názorem, že ochranná stránka lodi je podružná a že těžší artilerie

a větší rychlost, již byly anglické lodi vybaveny, umožní jim volit si bitevní vzdálenost dostatečně velikou, kde anglický pancíř postačí, nepočítajíc — podivnou logikou — s tím, že zase silnější pancíř německý neutralisuje účinek větších anglických kalibrů v boji na takové extrémní vzdálenosti.

Ale palba zbylých 4 lodí Beattových, k nimž se nyní přidružily 4 lodí Evan-Thomasovy, byla přece jen 5 lodím německým příliš horká a německý admirál pootočil o 4' (45° *) na levý bok, aby se uhnul z dostřelu. Jeho admirálská loď „Lützow“ hořela již také na několika místech a k dovršení všeho anglické destroyery 13. flotily vyrazily k útoku, skoro současně, kdy i německý admirál, aby svým lodím ulehčil, vydal týž rozkaz svým torpédovkám. Obě flotily narazily na sebe asi v 16 h 30 m. Němci brzy ustoupili, vypálivše celkem 12 torped, jejichž dráhy byly vesměs jasně označeny bublinkami vzduchovými a jimž se tedy Angličané bez obtíží mohli vyhnouti. Dělovou palbou byly však 2 německé lodice potopeny, ale i dvě anglické („Nestor“ a „Nomad“) musily být zanechány na bojišti.

Situace se nyní značně změnila. V 16 h 33 m komodor G o o d e n o u g h na lehkém křižáku „Southamptonu“ spatřil totiž — jsa asi 4 míle před „Lionem“ — nové veliké lodě směrem od východu. Bylo to loďstvo S c h e e r o v o, k němuž se obě bojující strany přiblížily. Beatty se svými 4 potlučenými bitevními křižáky a 4 bitevními lodmi octl se nyní tváří v tvář celému Širomořskému loďstvu, jež se blížilo v divisních kolonách stupňovitě na pravo sestavených. Beattymu, jehož „Lion“ byl v tom okamžiku od vůdčí německé lodi vzdálen jen 12 nám. mil (22 km), tedy téměř na bitevní dostřel nejtěžších děl, nezbylo než rychle otočit o 1/2 kompasu na sz. a nejkratší cestou a plnou rychlostí dostihnout Jellicoea, spěchajícího mu naproti, aby tomuto německé loďstvo, o němž věděl, že bude za Angličany následovati, vehnal do náručí. To se také stalo, ale neobešlo se to bez druhé t a k t i c k é c h y b y toho dne učiněné. Evan-Thomas, jenž byl stále vzadu za Beattym, neviděl vlajkového signálu k otočce a jsa právě dobře zastřílen do Hippera hnal se za nepřítelem dále, až Beatty vraceje se, signaloval mu přímo, aby se obrátil. Poněvadž však obě loďstva se mijela relativní rychlostí téměř 2 km/min., nemohl Evan-Thomas dosti rychle otočiti a zejména ne před Beattym; dostal se až za lodi Beattyovy a právě v choulostivém bodě otočky byl vydán prudké palbě čelních lodí Scheerových rychle se přibližujících. Následek této chyby byl, že 4 lodí Evan-Thomasovy utrpěly citelné ztráty na mužstvu, nemohouce dosti hbitě uniknouti z dostřelu německých děl. (Obr. 3.).

Situace byla nyní tato: Beatty a za ním Evan-Thomas (8 lodí) se nalézali v plné jízdě na sever sledováni jsouce kolmo na pravém boku ve vzdálenosti asi 18 km Hipperovými bitevními křižáky, které se otočily ihned za nimi, šikmo pak vzadu loďmi Scheerovými, t. j. všemi 22 bitevními loďmi, jež obsahovalo Širomořské loďstvo. Scheer na své plavbě potopil oba výše zmíněné anglické destroyery, zneschopněné při torpédovém útoku, jimž jejich kamarádi se snažili pomoci; jeden z nich („Petard“) vypálil torpédo na „Seydlitz“, jež trefilo a vyrazilo díru 48 m² velikou; nicméně systém „Seydlitzovy“ stavby byl tak výborný, že loď se nejen nepotopila, nýbrž ani její rychlost se podstatně nezměnila. V 17 h „Lion“ dostal zase těžkou ránu od některé lodi Hipperovy, jež způsobila nový požár; na štěstí dvířka muničního skladiště byla v tom okamžiku zavřena a požár rychle uhašen. Posice Angličanů v kursu na sever byla nyní nepříznivější, než dříve v kursu na jih, poněvadž jejich siluety se jasně odrážely od západního obzoru, kdežto německé lodě na východ

*) Kompas se dělí na 32' (dílců); jeden kompasový dílec je tedy roven v úhlové míře 11¼°, aneb 200 dílcům dělostřeleckým.

od nich byly jen chvilkami viditelné v mlze, když je osvětlily šikmé paprsky sklánějícího se slunce. Beatty dostav se v 17 h 10 m z nepřátelské palby, snížil rychlost, aby umožnil Evan-Thomasovi se přiblížit, a rychlostí 24 uzlů šli pak oba k severu, táhnouce za sebou celé německé loďstvo do pastí, jež se již chystala, aby se za nimi uzavřela.

Tím končí první **fase bitvy** a nastává **druhá**, srážka obou bitevních loďstev, jež trvala od 17 h 40 m do 21 h, t. j. až do doby, kdy německé loďstvo ve tmě zmizelo.

Vrchní velitel anglický, Sir John Jellicoe, máje hned od počátku zprávu Beattyovu o objevení se Hippera, nařídil již o 16 h adm. Hoodovi, veliteli III. eskadry bitevních křižáků, skládající se ze tří lodí staršího typu dreadnoughtového, aby plnou parou spolu se dvěma lehkými křižáky spěchal v ústřety Beattymu, by zesílil jeho eskadru. Hood se blížil k bojišti velkým obloukem, ale následkem chybného udání polohy i Beattyovy i vlastní polohy Jellicoeovy, zaviněného rychlou jízdou a množstvím evolucí, hledal Beattyho mnohem dál na východě než Beatty skutečně byl. Také Beatty hledal loďstvo Jellicoeovo, jež taktéž nesprávně udávalo svoji posici, dál na sz., než tento byl. Rozdíl hlášené a skutečné polohy činil 4—5 námoř. mil (7,5 až 9 km) a měl za následek, že Jellicoe i nepřítel kladl na jiné místo, než kde se tento vskutku nalézal.

Věc tuto musíme mít na paměti, abychom mohli správně posoudit následující období boje a zejména Jellicoeovo rozvinutí, jež bylo velmi přísně kritisováno, ale jež lze do značné míry omluviti nesprávnou lokalisací nepřítel. Ovšem méně lze omluviti to, že chyby možné v určení polohy při boji nebyly dávno známy již z manévru, a tedy velitelé anglických loďstev se neměli spoléhati na bezdrátové zprávy, nýbrž měli spolu udržovati v i s u á l n í styk pomocí lehkých křižáků, působících jako r e l a i s. Připomínám však, abych byl úplně spravedlivý, že dohlednost byla nyní k 17 h již značně omezena večerními mraky a mlhou, jež se někdy na celé minuty kladla mezi obě nepřátelská loďstva.

Jellicoe, dostav Beattyovu zprávu o objevení se Širomořského loďstva, oznámil ji všem svým lodím v 16 h 47 m a telegrafoval ihned po tom admiraltě, že veliký boj obou loďstev bezprostředně nastává; zpráva o tom se rozšířila bleskurychle po celém britském pobřeží a ve všech přístavech se chystali k uvítání a pomoci poškozených lodí, až by se vrátily z bitvy.

A tu britská admirálita se dopustila třetí chyby tohoto dne učiněné, tentokrát operacní. V Harwichi komodor Tyrwhitt, jeden z nejenergičtějších mladších britských velitelů, měl pod sebou flotilu torpédovek a ponorek, jejíž účel bylo chrániti východní britské pobřeží a vchod do Kanálu. Řekli jsme již, že Jellicoe ve svém memorandu žádal, aby v okamžiku bitvy s Širomořským loďstvem veškeré pomocné eskadry byly mu poslány. Admirálita, jež memorandum schválila, souhlasila patrně i s tímto požadavkem. Tyrwhitt, který velmi správně pochopil strategickou situaci, věděl, vypluje-li v 17 h odpo. s destroyery, že bude v noci právě na ústupní čáře Němců, vedoucí k Helgolandu, a že tedy bude moci zasaditi nepříteli poslední ránu. Když pak rozkaz k vyplutí od admirality nedocházel, vyrazil na vlastní odpovědnost v 17 h 15 m z přístavu, oznámiv to admiraltě. Tu v 17 h 35 m dostal již na širém moři depeši z admirality a četl s ustrnutím a nevolí: „Vraťte se ihned a vyčkejte dalších rozkazů.“ Admirálita, obávajíc se několika starých německých křižáků

a torpédovek, jež ještě zbyly doma, a jež by podle jejího mínění byly mohly napadnouti anglické pobřeží, zadržela — proti výslovnému přání Jellicoeovu a proti svému vlastnímu jeho schválení — Tyrwhitta v přístavě a ukázala tím, že nemá vůbec smyslu pro strategickou ofensivu, jež při této jedinečné příležitosti se měla dít s nasazením všech složek k rozhodujícímu vítězství nad Němci, kteří konečně jednou vylezli ze svých úkrytů.

Tyrwhitt se tedy vrátil domů a britská pašť, do níž mělo být chyceno německé loďstvo, zůstala na jedné straně otevřena; tou pak Němci skutečně uklouzli. Tyrwhitt byl sice na konec přece poslán, ale když bylo už pozdě a kdy nemohl včas dospět na bojiště.

Zatím britské kleště, jež tvořili Jellicoe, Hood a Beatty se počínaly svíratí kol Širomořského loďstva. Hoodův lehký křižák „Chester“, zajišťující jeho pravý bok, narazil na lehké křižáky Hipperovy, vystupující před ním z mlhy. Okamžitě obdržel prudkou palbu 4 německých lodí, v pěti minutách měl 3 děla zničena a jejich posádku pobitu; odpovídaje jen zadním dělem, prchal plnou rychlostí na sv., vyhýbaje se ranám jako sluka.

Ale trest stihl Němce ihned. Hood, slyše vzadu na pravém boku palbu, otočil o 16° (180°) na sz, propustil „Chestera“ a spatřil v 17 h 45 m lehké Boedickerovy křižáky tohoto stíhající. Okamžitě jeho 305 cm granáty se zaryly do boků německých lodí, z nichž žádná by nebyla ušla zkáze, kdyby nebyly vzaly útočiště k torpedům; Hood vyhýbaje se jim simultánní otočkou, popřál tím křižákům času, aby se dostaly v bezpečí, což se však podařilo jen třem; „Wiesbaden“ zůstal na bojišti, aby se stal pak obětí dalších britských útoků. Při tom došlo i ke srážce Hoodových destroyerů s německými, v níž anglický „Shark“ byl potopen — hlavně děly německých křižáků — ale i německý V₄₈ vzal za své. — Hipper slyše hřmění 12palcových děl Hoodových a vida před sebou z mlhy se vynořovati anglické torpédovky, nemyslí jinak, nežli že má před sebou na pravém boku celé bitevní loďstvo Jellicoeovo — zatím to byly jen jeho 3 bitevní křižáky — vida tedy, že se dostal do dvojí palby, otočil rychle se všemi loďmi o 1/2 kompasu, aby se vrátil k Scheerovi, pronásledujícímu stále ještě lodi Evan-Thomasovy (obr. 3.).

Přicházíme nyní k nejdůležitějšímu okamžiku bitvy: vystoupení Jellicoea na bojiště. Řekli jsme již, že den, odpoledne jasný, se k večeru zachmuřil; silná mlha chvílemi nedovolovala viděti dále než na 5—6 nám. mil. Jellicoe se tedy nemohl spolehnout na vlastní zrak a byl v udání místa, kde se nechází přítel i nepřítel, odkázán na hlášení svých podřízených, která, jak jsem již vyložil, nebyla přesná. Jellicoeova přibližovací formace se skládala ze 6 divísních kolon po 4 bitevních lodích zajištěných vpředu destroyery a po bocích mimo to 3 eskádrami křižáků. Kurs její byl na jv. Tuto formaci musil nyní před nepřítelem přeměnit v rozvinutou bitevní čáru, t. j. se všemi bitevními loďmi v jedné linii zástupové. Očekával nepřítele před sebou, ne stranou od svého kursu; v tom případě mohl stejně lehce rozvíjet na pravo jako na levo, t. j. počítí pravou nebo levou kolonou své přibližovací formace. Neviděl dosud německého loďstva, slyšel jen hřmění Beattyových děl a spatřoval občas žluté záblesky jeho korditu. Stejně jako Němce očekával i Beattyho — následkem špatně označené polohy — přímo před sebou — t. j. na jv. — a najednou spatřil jej přicházející z jihu a obracet se na východ, právě tam, kam směřoval jeho vlastní postup. Byl všecek popleten. Beatty se mu objevil 11 mil od místa, kde byl oče-

káván a asi o 20 minut dříve, než byl čekán; nepřítel pak nebyl za Beattym na jv., jak by se bylo dalo souditi, nýbrž někde na jihu, tedy spíše po pravém boku formace Jellicoeovy, ne před ní. Dostav pak od Beattyho a od velitele 2. křížácké eskádry dvě odporující si zprávy stran posice nepřítelovy, telegrafoval znovu Beattymu: „Kde jsou vlastně nepřátelské bitevní lodi“ a čekaje na odpověď ztrácel drahocenný čas, právě kdy každá minuta jej přibližovala o tisíce metrů k nepříteli a kdy byl nejvyšší čas již rozvinouti se v šik. Beatty pak nemohl mu dáti kýžené informace, poněvadž mu Hipper zmizel, obrátiv se zpět k Scheerovi, jakmile spatřil na svém pravém boku Hoodovy bitevní křižáky.

Bitva dostupuje nyní dramatického vyvrcholení. Scheer i Hipper, jenž se k němu připojil, postupovali nyní dále k severu, neprohledající dobře situace, když tu najednou spatřili před sebou hořící „Wiesbaden“, torpedovaný mezitím od „Onslowa“, a několik anglických lodí do něho pálicích. Byla to eskádra a d m. Arbutnota, tvořící zajištění pravého boku Jellicoeova, jež vyrazivši ku předu, spatřila postřelený německý lehký křižák a umínila si jej potopiti. Čin ten rozumný nebyl; neboť „Wiesbaden“ tak jako tak byl by propadl zkáze a Arbutnot, chtěje ji uspišiti, vydával se do nebezpečí, že jeho lodi budou rozstříleny bitevním loďstvem Scheerovým, kvapně se blížícím. Ovšem ani on neviděl v mlze nepřítele na větší vzdálenost, a když jej zahlédl, bylo již pozdě. Lodi Arbutnotovy, „Defence“ a „Warrior“, starší to veliké obrněné křižáky (z 1905—1907) s brněním toliko 15 cm, octly se nyní v palbě těžkých děl Scheerových. „Defence“ byla v 18 h 20 m zasažena dvěma salvami a potopila se s admirálem Arbutnotem a celou posádkou; „Warrior“ byl tak těžce poškozen, že na cestě do Anglie musil být od posádky opuštěn. Od okamžité zkázy jej zachránila „Warspite“, poslední z lodí Evan-Thomasových, ustupujících před Scheerem. Evan-Thomas sleduje Beattyho, dostal se nyní přímo do rozvinovacího prostoru Jellicoeova, ale kdežto Beatty měl ještě čas uhnouti a předejeti britský šik, Evan-Thomas, jenž přišel později, nemohl již rušiti rozvinování a byl nucen připojiti se k formaci Jellicoeově. V okamžiku, kdy prováděl tuto evoluci, byla jeho poslední loď trefena do kormidla a ztrativši vládu kroužila kolem „Warrioru“ poskytuji mu tak bezděčný štít, jenž jej na okamžik vyrval katastrofě.

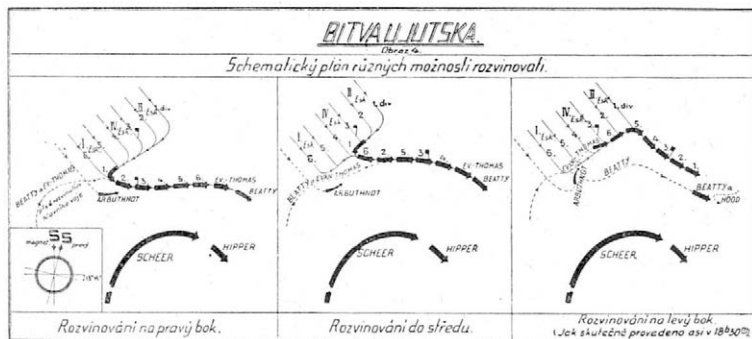
Tato nová ztráta anglická mohla jen potěšiti německého velitele, jenž potopil takto již třetí a zneschopnil dvě britské veliké lodi, sám přišed toliko o jediný malý křižák. Ale v této chvíli Scheer měl jistě málo času mysliti na svoje úspěchy — o nichž ostatně ani o všech nevěděl — poněvadž se najednou octl tváří v tvář situaci, která se mu mohla vbrzku státí osudnou.

Jakmile kouř z potopivší se „Defence“ zmizel, spatřil německý vrchní velitel před sebou na 14—15 km nepřehlednou řadu britských lodí, rozvinujících se od západu na východ v nekonečném oblouku, a dostal téměř současně palbu z celé čtvrtiny kompasu.

Hle, co se zatím stalo:

Admirál Jellicoe obdržel konečně od Beattyho toužebně očekávanou zprávu, že nepřátelské bitevní loďstvo spěje k němu, jsouc na jiz. stupňovité sešikováno. Současně některé lodi jeho pravého křídla, bližšího k nepříteli, shlédly ho již a počaly naň páliť. Jellicoe tedy, ač sám Němců dosud neviděl — nalézal se asi uprostřed svého dispositivu — mohl si konečně utvořit správnou před-

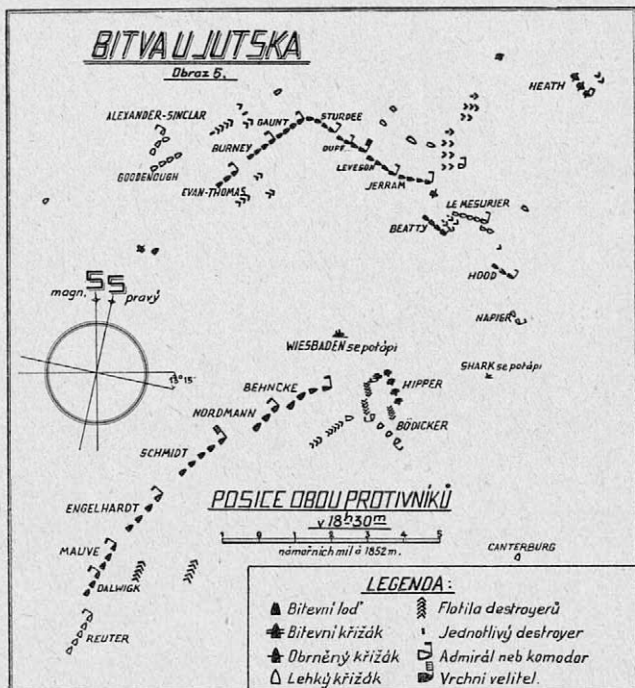
stavu o jejich poloze i kursu. Věděl již, že nenajde nepřítele před sebou, nýbrž šikmo na svém pravém boku. Jeho původní myšlenkou bylo rozvinout na pravý bok, který byl k nepříteli přivrácen; tak bylo také stanoveno v instrukcích. (Viz obr. 4.) Ale k tomu nyní bylo již pozdě. Nepřítel byl na dostřel od jeho pravého křídla a všechny lodi, jež by byly na pravém boku projížděly bodem otočky, byly by bývaly právě v této nepříznivé poloze v plné palbě nepřítelově, jenž by byl mohl dokonce využít i svých torpéd. Rozvinout šik z obou boků současně do středu, t. j. pustit některou ze středních kolon napřed a ostatní nechat střídavě se k ní připojovat, bylo by bývalo vhodné i možno, ale věc ta nebyla předem prodiskutována

s podřízenými a Jellicoe nechtěl v bitvě užití manévru, jenž mohl být špatně pochopen a vésti ke komplikacím. Nezbyla mu tedy než třetí možnost: rozvinout se na levý bok, t. j. bok odvrácený od nepřítele. A to také učinil. Levoboční kolona předejela a ostatní kolony zprava jedna po druhé se k ní připojovaly, až se celé loďstvo octlo v zástupovém šiku. Příslušný signál vystoupil na stěžni „Iron Duke“, vlnkové to lodi admirálissimovy, v 18 h 15 m.

Rozvinutí na levý bok, jež nastalo, jak jsme právě vysvětlili, jen proto, že následkem nesprávných informací o poloze loďstev Jellicoe spatřil nepřítele dříve a blíže, než očekával, bylo čtvrtou taktickou chybou této bitvy, jež měla pak několik přímo osudných důsledků. Předně nebylo očekáváno ani Beattym, ani Evan-Thomasem, blíže se z jihu, ani sotva kým z druhých admirálů vedoucích zajišťovací eskádry. Beatty octl se nyní na přivráceném boku k nepříteli a hledě se dostati v čelo rozvinující se linie bitevních lodí, kde bylo jeho předem vykázané místo, maskoval svou eskádrou palbu lodí Jellicoeových aspoň tak dlouho, dokud je všechny nepředjel; musil naříditi maximální rychlost svých lodí a Jellicoe zase musil zmírniti chod, aby se obě loďstva dostala brzy od sebe. Evan-Thomas, jehož místo podle dispozic bylo hned za bitevními křižáky, any jeho lodi byly po nich nejrychlejší, byl by musil následovat Beattyho a maskovat tedy ještě dále Jellicoeovu palbu; volil tudíž raději obrát na levo a připojil se se svými 3 neporušenými lodmi („Warspite“ zůstala stranou) za poslední pravou kolonu Jellicoeovu, za loď „Agincourt“, kde po celou bitvu zůstal v nečinnosti. Admirál Hood, jenž se svými třemi bitevními křižáky přijel od východu, spatřil „Liona“ v 18 h 15 m proti sobě; rozhodl se tedy otočiti o 19° (= 210°) a postaviti se v linii před Beattyho; otočku tuto bezvadně provedl. A tak v 18 h 25 m, právě když Jellicoeovo rozvinutí bylo v plném

proudu, nalézali se oba velitelé bitevních křižáků — počtem nyní 7 — v kursu na jv. předstihující rychle bitevní eskádru a utkání jsouce v boj s 5 loďmi Hipperovými, jímž byli blíže než ona. (Viz obr. 5.)

Anglické bitevní křižáky, jedoucí dosud mezi anglickou a německou bitevní linií, nemohly se vyhnout na sever a snažely tudíž po několik minut prudkou palbu Hipperovu i Scheerovu na krátkou poměrně vzdálenost 9 km. Následky toho při nedostatečném pancířování starších lodí se brzy dostavily. Právě v 18 h 33 m, když lodí se konečně octly před čelem šiku Jellicoeova, byla „Invincible“, admirálská loď Hoodova, zasažena plnou salvou „Derfflingera“. Následoval ohromný výbuch, loď se zlomila uprostřed, vysoký sloup černého dýmu z ní vystoupil a označil místo, kde třetí britský bitevní křižák se potopil s celou posádkou 1025 hlav. Admirál Hood, nositel jména slavného v britských námořních dějinách, zahynul se svou lodí.

Ale ani Němcům se nedařilo dobře. Admirálská loď Hipperova, „Lützow“, byla již úplně neschopna kontroly, a admirál byl nucen vstoupiti na destroyer, aby přenesl svou vlajku na jinou loď. „Derfflinger“, rozstřílený téměř v trosky přesnou palbou potopeného „Invincible“, měl už jen stroje a děla v pořádku; jeho trup byl úplně rozerván anglickými projektily, jež na neštěstí nebyly dosti působivé. „Seydlitz“ nabíral již vody v tisících tunách a všechna jeho signa-lovací zařízení byla uštěřena. „König“, první loď Scheerovy bitevní eskádry, hořel na několika místech. Jellicoe, jehož loď „Iron Duke“ zahájila palbu právě v 18 h 30 m, byl již úplně rozvinut a v pří-
znivé poloze proti Němcům, kteří neviděli jeho lodí, zahalených v mlhu a kouř. Scheer, místo aby se setkal jen s částí britského

lodstva, viděl se nyní téměř obklopen britskou přesilou; jeho čelo, Hipperovy bitevní křižáky, bylo obchváčeno Beattym a zbylými 2 lodmi Hoodovými, jež skvěle vedl kapitán Heaton-Ellis na „Inflexiblu“; Scheer sám dostával palbu z celé čtvrtiny obzoru. Jeho šik točil se pod vlivem Heaton-Ellisova obchvatu na jz., poslední jeho lodi, slabá třída „Deutschland“, byly dosud v pochodu na sever; německý šik se podobal oblouku obemknutém širším obloukem anglického lodstva, jenž směřoval na jihozápad a hrozil odtisknouti Němce od jejich domácích přístavů. Za těchto okolností bylo sebevětší hrdinství jen prázdným gestem. Nyní, když anglické lodstvo vyhledalo boj a snažilo se dospěti k rozhodné bitvě, opustil německý admirál onu „Risikogedanke“, která byla po léta vůdčí myšlenkou německé mariny: patrně se mu zdálo, že by „Risiko“ bylo větší pro něj, než pro Angličany a kdyby boj ještě hodinu taktó trval, že by z Širomořského lodstva přivezl domů jen trosky.

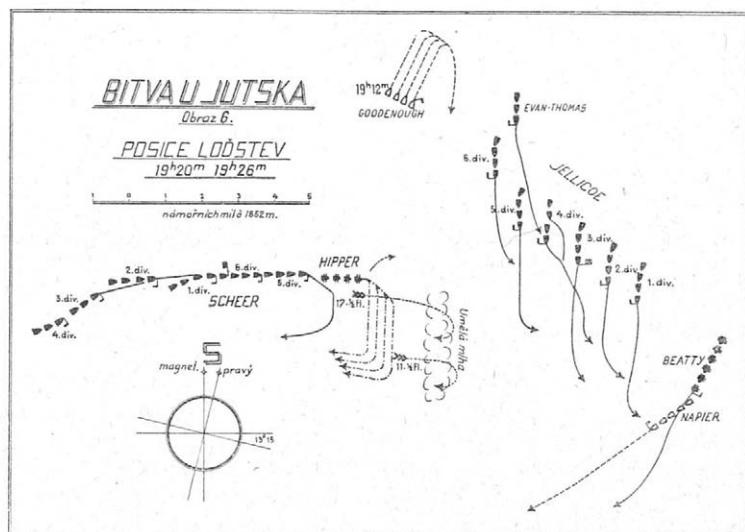
Německý admirál se tedy rozhodl odpoutat se od nepřitele. Večerní mlha a hustý dým z komínů i dělových výstřelů umožňovaly tento plán, jež umělá mlha, vyvinutá destroyery, měla ještě podporovati. V 18 h 35 m tedy poručil svým torpedovkám, aby vyrazily k útoku uprostřed umělé mlhy, a otočil se všemi lodmi současně o 16° (180°), takže bitevní křižáky Hipperovy zůstaly vzadu jako zadní voj.

Útok německých destroyerů nezpůsobil sice větší škody, než že „Marlborough“, vůdčí loď 6. divise, byla lehce zasažena, mohla však zůstat v šiku. Ale horší bylo, že za kouřem a umělou mlhou Širomořské lodstvo zmizelo Angličanům z dohledu; Scheerovi se tak zdařilo zakrýti směr svého ústupu. Byl jen jeden způsob, kterak v této pokročilé hodině — bylo již 18 h 40 m — navázati dotyk s Němci a obnovit boj: pustit se totiž bez rozmyšlení za nimi. Ale Jellicoe jednal podle svých zásad, vyslovených v memorandu, neodvážil se toho, aby nenajel na miny, jejichž rozsetí se bál. Min ovšem žádných nebylo a německé lodi měly jiné starosti, než klásti miny na místa, na něž další obrat boje je samy zase mohl přivést. Anglická oficiální historie se snaží Jellicoea sprostiti výtky bojácnosti, neboť prý věděl, že za ofensivního svého postupu Němci neměli kdy připravit minovou léčku. Soudí, že Jellicoe jen proto tehdy Němce přímo nepronásledoval, že považoval denní dobu již za příliš pokročilou k dokončení rozhodné bitvy. — Nemyslíme, že by to bylo správné; zbývalo ještě téměř 1½ hodiny denního světla a za ten čas, kdyby byl energicky pronásledoval, mohl snadno bitvu dobojovati, neboť v moderní námořní bitvě rozhodují minuty, ne hodiny. Bitva u Cušimy byla rozhodnuta v prvních 25 minutách a Beattyho oba křižáky byly rovněž potopeny ve 20 minutách od zahájení boje. Převahu rychlosti měli Angličané a Scheer byl by musil aspoň 16uzlové lodi třídy „Deutschland“ obětovat, kdyby byl chtěl za každou cenu uniknout energickému pronásledování. Bohužel pronásledování energické nebylo; anglický admirál se nepustil za Němci, nýbrž plul stranou, aby se jím položil v cestu na jejich ústupu. Obrátil se tedy k jihovýchodu a po chvíli k jihu (18 h 55 m). Tento kurs anticipoval již také Heaton-Ellis, vedoucí dosud Beattyovu linii, a Beatty se k němu připojil; předejel však Heaton-Ellise a otáčeje se právě k západu, spatřil o 19 h znovu proti sobě Scheerovy lodi vystupovati z mlhy.

Zatím se stalo toto: Scheer si sice na okamžik zjednal oddech, ale trvale se nezachránil, to věděl. Hipper potřeboval delší doby,

než mohl z potápějíciho se „Lützowa“ přenést svoji vlajku na jinou loď (volil k tomu konci „Moltke“, nejméně prostříleného); zatím anglické přezvědňé lodi byly mu zase v patách. Scheer nemohl trvale plouti na západ, t. j. do vod anglických, byl by musil obětovati svoje těžce poškozené bitevní křižáky a riskoval tím možnost býti úplně odříznut od domácích přístavů. Jeho snaha musila být proklestít si přece jen nějakým způsobem cestu na východ. Rozhodl se tedy znovu se vrátit. Sám praví o tom, že se chtěl pokusit prolomit britský šik za pomoci silného útoku destroyerů asi uprostřed, zatím, co by svými bitevními křižáky zaměstnal anglický předvoj.*)

Výklad tento není právě nejvěrohodnější. Scheer musil předpokládat, že při tom narazí více méně kolmo na rozvinutý anglický šik a dostane palbu celé řady anglických lodí, jež ho budou enfilovati (t. zv. crossing the T). To znamenalo však jistou zkázu čelních

lodí Scheerových (jako se stalo Rožďestvenskému u Cušimy), a chef jeho štábu kap. v. T r o t h a podotkl pak, když Scheer uveřejnil svou knihu, kdyby se byl admirál pokusil o podobný čin o manévrech, že by byl býval nucen jíti do pense. Můžeme se tedy domnívati, že měl Scheer méně „hrdinské“ či méně zoufalé úmysly, ale za to rozumnější jak praví Corbett: totiž nechá-li Angličany ještě chvíli postupovati obloukem na jih a na jihozápad a pak se vrátí, že nenarazí již na střed, nýbrž na některou z posledních lodí linie Jellicoeovy, již snadno přemůže, aneb že se mu dokonce podaří zničit poškozené lodi anglické, zůstavši pozadu, a tím si uvolní cestu k domácím přístavům.

Jakmile však obrátil po 19. h znovu současně o $\frac{1}{2}$ kompasu a začal plouti směrem na východ, narazil ihned na pátrací křižáky komodora Goodenougha, a v několika minutách poté na Beattyho, jenž nebyl vzadu, nýbrž v čele celého šiku Jellicoeova. Jellicoe zpraven byv ihned o situaci, pootočil rovněž a spatřiv německé de-

*) Deutschland Hochseeflotte im Weltkrieg. Berlin 1920, p. 227.

stroyery, předbíhající německé loďstvo, spustil na ně zničující palbu svou hrubou artilerií a téměř současně promluvila jeho těžká děla na bitevní lodi Scheerovy, vynořující se z mlhy. Jedna britská bitevní divise po druhé, přicházejíc postupně na dostřel, pálila na Hippera i Scheera a to na vzdálenost 7000—13.000 m, kdy všecka těžká děla dobře účinkovala. (Obr. 6.) Těchto 10 m (19 h 17 m až 19 h 27 m) byly nejkritičtějším okamžikem pro Scheera, jenž narazil svým čelem na celou anglickou linii a dostával znovu soustřednou palbu z celého obzorového kvadrantu.

(Budoucně dále.)
